

Wezen en verschijning in het verbond?

Uit een helder artikel van dr. S. U. Zuidema, in het „Kerkblad voor N.O.-Indië“ (30 Nov. '39), nemen we dit gedeelte over:

Wanneer wij onderscheiden tusschen de verschijning van iets en de zaak zelf, dan is dit een onderscheiding, welke op het gebied van het menselijk kennen plaats vindt. De zaak zelf wordt er niet anders van. Alleen wordt er maar mede aangeduid, dat de kennende mensch misschien niet heel de betreffende zaak kan kennen, en met oog daarop wordt dan van de verschijning van die zaak gesproken: dat is datgene aan die zaak, wat er aan kenbaar is. Zoo is b.v. het teken des verbonds, de heilige doop, iets, dat voor menschen kenbaar is: we zien dien doop toebediend, we hooren den dienaar der Sacramenten de woorden van den doop uitspreken, en dussende ontvangende we iets, waardoor God ons Zijn verbond des te beter te verstaan geeft en verzegelt, een verbondsteeken. Dit verbondsteeken behoort zelf even intens tot de werkelijkheid van het verbond als al het andere wat tot het verbond behoort. Op dezelfde wijze, waarop — naar de eigen opvatting van Prof. Aalders — de boom der kennis des goeds en des kwaads de openbaring was van het werkverbond en binnen dat werkverbond een eigen en zeer belangrijke plaats innam.

Wanneer men deze opvatting niet huldigt, dan zal men gedwongen zijn, de realiteit van de verschijning van het verbond te ontkennen. Dan zijn de verbondsteeken enkel bedriegelijke schijn, waarvan we ten spoedigste bevrijd moeten worden. En een derde is er niet.

En nu heeft de hoogleraar zich m.i. in deze impasse ingewerkt: dat hij niet spreken wil van den schijn der verbondsteeken, maar wel spreken wil van schijnbare, onechte bondelingen. Dat hij derhalve in het een geval de verschijning als iets reëls erkent (en dus als iets wezenlijks, want roel en wezenlijk worden door hem geïdentificeerd, b.v. op blz. 201), in het andere geval de verschijning als iets onreëls beschouwt. Dit nu is m.i. ongeoorloofd.

Des te ernstiger wordt deze fout, wanneer dan verder meer dan eens opgemerkt wordt, dat we hier met een tegenstrijdigheid in aanraking komen, welke wij wel nooit zullen kunnen oplossen. Een tegenstrijdigheid tusschen wezen en verschijning van het genadeverbond. Tot het wezen van het genadeverbond behooren enkel de uitverkorenen, en tot de verschijning van het genadeverbond behooren ook niet-uitverkorenen. De uiterlijke verschijning en de inwendige realiteit van het genadeverbond dekken elkander nimmer volkomen (blz. 211). De schrijver is dan van oordeel, dat dit het probleem is, dat de Schrift ons voorlegt (blz. 211), waaraan wij niet moeten zoeken te ontkomen.

Gaarne zou ik hierna niet willen ontkomen, als ik maar niet duidelijk zag, dat dit het probleem is, zooals de schrijver het ons voorlegt; en dat hij het ons zoo voorlegt, omdat hij ter kwader ure, zonder dat ooit het woord „wezen“ of „verschijning“ in de Schrift in dit verband gebruikt wordt, en zonder dat ooit de Schrift ons dringt, om deze woorden te gebruiken in den tweelachtigen zin, waarin de schrijver dit doet, deze verduisteringsproef heeft ingevoerd, in de overtuiging, dat hij hierna de den stand van zaken verhelderde.

Ik geloof niet in tegenstrijdigheden bij de werken, noch bij de openbaring van God. Ik ben de overtuiging toegedaan, dat dit maar schijn, geen werkelijkheid is. Veel liever neem ik aan, dat wij op een dwaalweg zijn, indien we tot de conclusie komen, dat er een tegenstrijdigheid is in het genadeverbond van den almachtigen God. En dat we ons door het feit, dat we tot deze conclusie kwamen, moeten laten waarschuwen, dat het in onze verwerking van de gegevens der Heilige Schrift ergens hapert. Zoo hapert het in dit geval kennelijk hier, dat de schrijver verschijning en schijn dooreen verwart, en een oncritisch gebruik maakt van termen, die juist op het critieke moment van zoo beslissende beteekenis zijn. M.i. is deze studie — haars ondanks — een bewijs, dat wij er niet komen met de verbondsteek, indien we niet andere onderscheidingen dan die tusschen wezen, werkelijkheid, verschijning en schijn gaan gebruiken.

Ik wil dit nog aantoonen met het volgende: Schijnbondelingen zijn zij, die enkel aan de uiterlijke verschijning van het verbond deel hebben. In waarheid hebben ze aan het genadeverbond geen deel. Maar: hoort de uiterlijke verschijning van het genadeverbond dan niet mede tot de werkelijkheid van dat verbond? En verder: Hoe kan dan „hoogsternstig“ gewaarschuwd worden tegen verbondsafval? Degenen, die afvallen, behoorden immers toch slechts in schijn tot het verbond, zijn toch nooit anders dan onechte bondelingen geweest? Wie kan afvallen, indien hij niet eerst behoorde tot de groep, waaruit hij afvalt? Wie kan het verbond breken, indien hij nimmer binnen het verbond is geweest; enkel maar in schijn er deel aan had?

Hier keert de zaak zich tegen hem, die haar wilde behartigen. Hoe kan men tegen het religieus formalisme doeltreffend waarschuwen, indien men eerst een theorie verdedigt, volgens welke religieus formalisten nooit of te nimmer deel hebben aan het genadeverbond? Hoe kan men dan nog op onduidelijke wijze vermanen tegen dit religieus formalisme als tegen verbondsafval, verbondsbreuk? Al de vermaningen en waarschuwingen vanuit dit standpunt hebben een dubbelzinnig, gebroken karakter. En die gebrokenheid en innerlijke machteloosheid neemt niet eerder een einde, dan nadat men zelf gebroken heeft met de leer, dat degenen, die enkel

raadslagend en informatorisch karakter dragen, en de rapporten en besluiten niet meer dan adviseerende kracht bezitten, kan er tegen deelname ook van de zijde der Gereformeerden m.i. geen overwegend bezwaar worden ingebracht (al ontken ik geenszins, dat aan zulk een deelname allerlei moeilijkheden verbonden kunnen zijn), mits grondslag en doel der samenkomsten niets bevallen, wat strijdig is met onze belijdenis, en het steeds geoorloofd en mogelijk blijft publiek voor onze overtuiging uit te komen.

Uitkomen voor eigen overtuiging.

Dat laatste mag er wel bij, want niet alleen maakt het verplicht gebruik van de door de Conferentie als voertaal vastgestelde talen het vele deelnemers moeilijk a l'improviste aan de beraadslagingen deel te nemen, maar ook kan het heel goed gebeuren, dat leiders der conferentie den spreektijd dusdanig verdeelen, dat er voor een bepaalde groep weinig gelegenheid bestaat behoortijk voor haar meening uit te komen.

Dat dit laatste niet een denkbeeldig gevaar is, moge blijken uit hetgeen mij door één van de deelnemers aan de conferentie te Tambaram werd meegedeeld. Zoals U weet, heeft Dr. Kraemer een belangrijk boek geschreven ter voorbereiding van de Conferentie. Het schijnt echter, dat Dr. Mott dit werk wel wat al te veel rechts georiënteerd achtte, weshalve hij op de conferentie zelf, althans tijdens de plenaire zittingen, Dr. Kraemer weinig of geen gelegenheid meer heeft geschonken zijn standpunt nader toe te lichten om de „links georiënteerden“ niet al te zeer af te schrikken. Naar men mij vertelde werd aan Dr. Kraemer op de plenaire zittingen slechts éénmaal het woord verleend, en toen hij den vastgestellten tijd van 5 minuten overschreed, werd hij door den praeses eigenhandig van het podium verwijderd! En dat, terwijl aan mannen als Stanley Jones, Kagawa e. a. rumschoots het woord werd verleend bij meer dan één gelegenheid. Natuurlijk moet op zulk een wereldconferentie met honderden deelnemers streng de hand worden gehouden aan den vastgestellten spreektijd, vooral op de voltallige vergaderingen, maar het bovenstaande bewijst toch duidelijk, dat het streven van Dr. Mott om zooveel mogelijk „rechts“ en „links“ op de conferentie in evenwicht te houden en beide groepen voor deelname aan de internationale zendingsconferenties te behouden, in de praktijk er toe leiden kan, dat lang niet ieder voor zijn overtuiging voldoende uit kan komen.

De weg terug. Mede onder invloed der inheemsche afgevaardigden?

Overigens is op de Conferentie wel heel duidelijk geworden — en dat is misschien wel één van de allerbelangrijkste vruchten van Tambaram —, dat de afbuiging naar links, die wij in onze vroegere artikelen over de conferentie van Tambaram (in verband met het boek van Dr. Kraemer) constateerden ten aanzien van den internationalen Zendingsraad sinds „Edinburgh 1910“, in Madras is gestuit.

De Internationale Zendingbeweging, die te Jeruzalem voor een groot deel duidelijk den weg van het syncretisme opging en door het beruchte „Leeken-rapport“ geheel in de wateren van het „modernisme“ verzeld dreigde te raken, heeft te Tambaram, mede onder invloed van den (ook in het boek van Dr. Kraemer) telkens weer herhaalden oproep om tot den Bijbel terug te keeren, haar koers veranderd.

Wie de rapporten leest, die door den Internationalen Zendingsraad verleden jaar zijn gepubliceerd, in een boek van meer dan 200 pagina's, kan niet anders zeggen, dan dat de wereldzending, Gode zij dank, wat de overgrote meerderheid betreft, zich bevindt op „den weg terug“.

Zeker, er staat nog heel wat in deze resoluties, dat wij anders zouden wenschen; ook zullen wij eerst de volledige rapporten nog nader moeten bestudeeren (waarin ook een verslag van de discussies is opgenomen); maar als geheel genomen is een koerswijziging naar rechts onmiskenbaar.

De orthodoxe deelnemers aan de conferentie te Tambaram constateren dan ook allen, vrijwel zonder uitzondering, met dankbaarheid den duidelijken drang naar een meer aan den Bijbel georiënteerde bespreking der verschillende vraagstukken. Hoezeer Dr. Mott ook een naar zijn meening heilzaam evenwicht wilde bewaren, de „Committee“ van den Internationalen Zendingsraad heeft zelf toch ongetwijfeld den sterken stimulans in de richting van „bijbelsch denken“ bevorderd. En het was „merkwaardig te zien“, schrijft Dr. Pos in zijn boven reeds geciteerd verslag, „hoe in de conferentie als een geheel de met klare bewustheid zich aan den Bijbel als Gods Woord oriënteerende groepen de leiding hadden, en hoe de conferentie als een geheel in deze richting meeging... Naarmate de conferentie voortschreed, kwam ze hoe langer hoe dicht bij den Bijbel.“

Het lijkt mij niet onmogelijk, dat één der redenen, die tot deze koerswijziging hebben geleid, gelegen is in het feit, dat thans voor het eerst de inheemsche afgevaardigden in de meerderheid waren. Ik heb er vroeger in ander verband reeds op gewezen, dat de inheemsche kerken op het zendingsveld

veelal dicht bij de Schrift leven, dan de Zendingen, die hun het Evangelie hebben verkondigd, ook al is de invloed van moderne zendingen op de inheemsche kerken, b.v. in China, natuurlijk heel duidelijk merkbaar. De Schriftcritiek is een decadentverschijnsel, dat pas in een later stadium optreedt, wanneer de „eerste liefde“ verlaten wordt.

Hoe het echter ook zij, de oproep „terug tot den Bijbel“, zoo dikwijls vóór en tijdens de Conferentie aangeheven, is niet tevergeefs geweest. Met enkele voorbeelden wil ik dit nader adstrueeren in een samenvattend slotartikel.

Kar.

H. R.

1) „Wir haben das Angesicht der Gemeinde Jesu unter den Völkern geschaut. Und keiner, der in Tambaram war, wird es je vergessen“, schrijft Dr. Harenstein in één van zijn artikelen over Tambaram (Ev. Miss. Mag., Febr. '39, p. 37).

2) Prof. Schlunk deelt in één van zijn artikelen over Tambaram (Neue Allg. Miss. Zeitschr., Mei 1939, p. 79) mede, dat de Anglikaanse bisschoppen bij de Avondmaalsviering volgens Gereformeerden ritus wel aan tafel zaten, maar niet aten van het brood noch dronken van den wijn.

3) „The World Mission of the Church, Tambaram, 1938“, Londen, 1939.

4) Ik haal hier slechts één der desbetreffende uitspraken aan, n.l. van den ook onder ons zeer goed bekenden Dr. Schlunk, die al de 3 groots wereldzendingsconferenties van de laatste decennia heeft bijgewoond. In één van zijn artikelen over Tambaram (Neue Allg. Miss. Zeitschr., Mei 1939, p. 77) schrijft hij: „Wenn man den Gesamtgehalt dessen, was die Konferenz an den entscheidenden Fragen des missionarischen Handelns gesagt hat, überschaut, dann kann der deutsche Beobachter nur mit tiefer Bewegung feststellen, wie Gott sein Werk auf dem Wege von Edinburgh über Jerusalem nach Madras immer mehr in die biblische Linie der Nüchternheit, des Gehorsams und der Demut geführt hat.“

STEMMEN UIT ONZE KERKEN

Hooggenachte Redacteur!

Het artikel in het „Leidersblad“ geteekend door den heer G., is opnieuw een bewijs, dat wij leven in een tijd van geestelijke verwarring.

De beschuldigingen, welke de tegenwoordige Verbondsmensen te hooren krijgen, zijn zoo oud als de Geref. verbondsbeschouwing zelf is.

Het mysticisme van allerlei slag heeft altijd beweerd, die Gereformeerden maken er een optelsommetje van, tweemaal ter kerk, mee-arbeiden in kerk, Zending en Evangelisatie, de jonge menschen ijverig in hun jeugdwerk.

Simple comme bonjour. Ze hebben het Verbond gehouden. Al-right.

Het is het oude, valsche liedje, dat mij nog van vroeger jaren in de ooren klinkt. Alleen met dit verschil, dat het nu wordt gespeeld door sommige Geref. jeugdleiders.

En dan wordt het gevaarlijker. Maar zoomin als de anderen zich van de wijs lieten brengen door de mysticisten, zoomin zullen het de jongeren laten doen door deze jeugdleiders.

Wat zou er van het Geref. leven terecht zijn gekomen, indien men ook maar één oogenblik naar deze boze stemmen had geluisterd.

Hebben wij soms den rijkdom, dien we door Gods genade in ons vaderland nog mogen bezitten, aan deze menschen te danken? Wij weten beter, ook de heer Gr. wel.

Neen, daar waar het Verbond Gods werd hoog gehouden, daar openbaarde zich het krachtigste het leven der heiligmaking. In die kringen werd gestreden voor de zuiverheid der confessie, voor de vrijmaking der kerk, voor Chr. onderwijs, voor Chr. staatkunde, voor de Theologische School, voor een Chr. Universiteit en voor het Geref. jeugdwerk.

Dwars tegen allerlei onware verwijten in, is men voortgegaan, om in eenvoudige gehoorzaamheid te doen wat de Heere van hen vroeg, ook al werd hun optreden door velen miskend en als een optelsommetje van plichtplegingen gedesequalificeerd.

Inderdaad, mijnheer G., dat trouw ter kerke gaan, dat eenvoudige werken voor onze jeugdverenigingen, enz., daarin openbaart zich een wandelen in den weg des Verbonds, een doen van Gods wil. En de ijverigste werkers verdienen geen extra waarschuwing zooals u het doet, maar het vervult onze harten met groote dankbaarheid aan onzen God, dat Hij Zijn Verbond gedenkt, en dat er ook in onzen donkeren tijd nog zooveel ijver is voor 's Heeren zaak. Als we dan zien naar over de grenzen, dan prijzen wij den Naam des Heeren voor zooveel rijkdom aan ons Geref. leven geschenken.

Neen, als het „Leidersblad“ waarschuwen wil, moet het een anderen kant uitzien. Naar den zelfkant van ons Geref. leven, naar de zeer vele Geref. gezinnen, die het al heel prachtig vinden als ze eenmaal ter kerk gaan, maar de honderden, die niet warm te krijgen zijn voor de dingen van het Koninkrijk Gods. Naar de indifferente jeugd, die noch de catechisatie, noch de jeugdverenigingen wenschen te bezoeken. En hahas is dit contingent tegenwoordig niet onbelangrijk.

Hier ligt de zonde van ons volk. Dit is de crisis van onzen tijd, de afval van de duizenden gedoopten. En al is het „Leidersblad“ bevreesd voor het woord „Verbondswnak“, de Schrift zegt toch heel duidelijk, dat het Tyrus en Sidon, de heidenen, verdragelijker zal zijn dan degenen, die het Verbond niet hebben willen houden.

Het spijt mij, mijnheer de Redacteur, dat ik het artikel van G. gevaarlijk moet noemen voor ons Geref. jeugdwerk en voor heel ons Geref. leven.

Utrecht, Febr. 1940.

JAC. G. VAN OORD.

alsdienst
n tot een
heurdheid
a geloovig
s geboden
ring deel-
Als van-
s, dat het
naam toch
ler“, lezen
van „De
allen één
ods deel-
tegenstel-
m kerke-
droevige
heid (plu-
wel heel

officiële
naar de
van een
maar in
ig streven
Want zulk
n“ stompt
escheiden
ke werke-
van kerke-
rang naar
nd dringt.
niet-deel-
dienst als
den voor
aarachtige
dan een
stafel met
ht of ten
ontroering
et gemeen-
Christus
de smaadt
dan door
de breking

renties als
i voor het
teenschap-
het wezen
wereld (en
enisch be-
el degelijk
och wordt
is gewilde
roken als
isch besef
fprijzingen

preking-
eit, dat de
zelfs meer
duidelijk
ge wereld-
ereenkom-
nben. Ge-
p een con-
e geheele
welke door
is voor-
r zijn. Als
oren ook
e leden of
conferentie

ndingspro-
soo schreef
aar aanle-
rof. J. H.
it op eigen
heid wordt
de zending

m. Als we
overtuiging
ook in de
bespreken
dan vroer-
ing, waar-
rale plaats
erden hun
leze vraag-
door God
n de Gere-
n zich op
dingswerk,
sarbeiders
eid is om
kennis van
ik wij onze
en van de
e stem en
len Bijbel“,
ig, „is een
H. Bavinek
wat onze
representa-
nem daarin
louter be-